

Co je fretka?

Fretka (*Putorius putorius furo*) byla domestikována před více než dvěma tisíci lety jako potomek tchoře tmavého. Doslovný překlad latinského jména označuje fretku za "Chytače myši". Také bývala nazývána "furomen", tedy "zloděj, zlodějíček, lupič" a to dalo základ jejímu oficiálně používanému jménu *fretka*.

Původně ji lidé využívali k chytání myši, k lovu králíků nebo k protahování lan dlouhými potrubím. Dnes se fretky chovají jako kožešinová a laboratorní zvířata a stále více jako domácí mazlíčci. Fretka má milou a hravou povahu a silnou osobnost podobně jako kočka. Velmi dobře rozumí tomu, co po ní chcete, ale vždy se rozhodne sama, jestli to udělá.

Co fretka potřebuje?

Fretku můžete chovat v bytě stejně jako kočku nebo psa. Potřebuje:

- ✓ dostatečně prostornou klec nebo voliér (na dno klece žádná podestýlka), kde prospí většinu dne
- ✓ do klece záchod s kočkolitem, napáječku a misku s granulami
- ✓ záchod do každé místnosti, kde se pohybuje
- ✓ alespoň čtyři hodiny denně pohybu a prostor na hraní mimo klec
- ✓ uzavřený pelíšek na spaní (např. hamaku)
- ✓ na hraní obyčejnou rouru od koberce, miluje plyšáky-pelíšky, do kterých se dá vlézt a vylézt různými směry, velkou radost jí udělá také "zapomenutá" igelitová nákupní taška nebo zmuchlaný hedvábný papír a hračky, které se pohybují a vydávají zvuky
- ✓ kleštičky na dráčky, šampon, ručník
- ✓ přepravku na cesty, pro jednu až dvě fretky stačí velikost 1
- ✓ na procházky speciální postroj a vodítko, může být samonavíjecí

Fretka je šelma, hlavní součástí její stravy je maso (*ne vepřové*). Nejvhodnější a zároveň nejjednodušší je kupovat kvalitní granulace určené speciálně pro fretky, které obsahují vše, co fretka pro správný vývoj a prospívání potřebuje. Pochutná si také na zelenině a ovoci, podávané ovšem pouze v malém množství jen jako pamlsěk. Fretka má velmi rychlý metabolismus, proto je třeba jí zajistit neomezený přístup ke krmivu a vodě. Výjimkou může být například plánovaná operace.

Nikdy fretce nedávejte sladké jídlo a to ani "za odměnu"! Píškoty a další potraviny obsahující rafinované škroby fretce velmi škodí.

Nejvíce ze všeho fretka potřebuje vaši pozornost, péči a lásku, je velmi společenská a kontaktní, takže velmi trpí, když se cítí sama a odstrčená. Jestli na ni nebudete mít dostatek času, raději si ji nepořizujte, začala by strádat a může i onemocnět.

Jak o fretku správně pečovat?

Pokud si fretku nepořizujete za účelem odchovu mláďat, bude pro ni i vás lepší, když ji necháte vykastrovat. Samičky mohou mít s říjí spojené zdravotní potíže, jejichž důsledkem může být nevratně poškození zdraví, někdy i smrt. Nekastrovaní samci jsou v průběhu říje více citliví, značují si své území močí i stolici a jsou více kousaví - to vše jim velí říjné hormony.

Samičky je možné kastrovat až po první říji, samce je možné kastrovat již v průběhu první říje, ne však dříve. Zejména samci po kastraci postupně zhubnou až třetinu ze své původní hmotnosti a v následujících letech si budou držet spíše tuto novou váhu.

Pokud fretka onemocní, většinou je nutné velmi rychle navštívit veterináře. Toho volte velmi pečlivě - který je dobrý pro psy či kočky, nemusí roumět fretkám, některé jejich problémy jsou velmi specifické! V případě průjmu může fretka velmi rychle podlehnout dehydrataci, při ucpání střev cizím předmětem jde doslova o život. I obyčejná rýma může vést k velmi vážným následkům.

Pro zvýšení imunity, zejména v období viróz, doporučujeme podávat pasty obsahující probiotika. V období linání pasty s maltózou, které pomohou zabránit ucpání střev bezoáry.

Doporučujeme fretku očkovat proti vzteklině (dikce zákona) a také proti psince, která je pro ni prakticky vždy smrtelná. Fretku je nutné dvakrát ročně preventivně vyšetřit a zároveň nechat odstranit zubní kámen. U fretek starších 4 let je třeba se zaměřit navíc na „civilizační“ choroby - onemocnění slinivky (vyšetřit hladinu glukózy), srdce a nadledvinek, nádory a další.

Preventivní odčervení se u fretek neprovádí, v rámci preventivní prohlídky se udělá rozbor stolice a postupuje se dle jeho výsledku.

Odstraňování pachových žláz zakazuje Zákon na ochranu zvířat proti týrání. Dobře socializovaná (ochočená a spokojená) fretka pachové žlázy prakticky nepoužívá. Jako každý živý tvor, včetně člověka, má i fretka svůj specifický (šelmičkovský) pach, který s pachovými žlázami nijak nesouvisí. Fretku můžete (občas) vykoupat, ale tím ji tohoto pachu nezabavíte, jde o přirozený pach tělčka. Než si fretku pořídíte, je proto rozumné si jich předem pár „očichat“...

Na co se musím připravit?

Fretka je velmi čistotná a většinou se naučí chodit do kočičího záchodku se stelivem a to jak v kleci, tak mimo ni. Správný návyk je dobré zejména v prvních týdnech a měsících "upevňovat" odměnou v podobě vhodného pamlsku. Naopak zcela nemožné je odnaučit ji hrabat v květináčích, norování pro fretku znamená tak lákavé potěšení, že mu prostě neodolá.

Ráda zkoumá vše nové, lehce se dostane do spodních šuplíků a skříní. Jen málokterá překážka jí zabráni, aby se nedostala tam, kam si zamane, ať už je to uzavřená skříňka nebo vršek dvoumetrové skříně. Nemusíte ji venčit, ale občasné procházky přivítá - ovšem vždy jedine s dobrými kširkami, ze kterých se nevyvlékne a na vodítku. Venku ji chraňte před cizími psy, jeho útok nemusí přežít. Naopak s vaším psem doma se pravděpodobně snese, mírně složitější může být soužití s kočkou. Často to dopadne tak, že si spolu sice nehrají, ale ani se neperou, jdou si z cesty. Většinu ostatních domácích mazlíčků fretka považuje za potravu, nesnažte se to změnit a "skamarádit" je, je to zbytečné. Nejoblíbenější fretčí hra je na kousanou a lov, ale nemá to nic společného s agresivitou, jak se občas někdo domnívá. Jde o přirozený projev, mládě je pouze třeba naučit, jak velkou sílu stisku jste ochotni tolerovat a co už vám vadí.

Nejčastější období a důvody, proč vaše fretka kouše:

- mládě do tří měsíců není zvyklé na ruce nebo naopak ruce považuje za hračku, krmit z ruky zkoušejte raději až po jídle
- puberta (u samců často spojená s první říjí) - přechodné období mezi 9 - 12 měsíci, kdy mládě velmi usilovně zlobí a zkouší, co mu projde
- samec v říjí je zaplaven hormony, nedokáže se kontrolovat, chce si vás někam odtáhnout a "obšťastnit"
- samice po porodu skutečném či falešném brání mláďata nebo vás za ně považuje

Kousání z jiných než výše uvedených příčin většinou naznačuje zdravotní problémy spojené s bolestí, proto raději navštivte veterináře.

Nelekejte se, když...

- ... na jaře začne masivně linat a zhubne až třetinu své hmotnosti (totéž platí i po kastraci), na zimu zase přibere a kožíšek jí zhoustne
- ... velmi tvrdě spí, někdy tak, že vypadá jako mrtvá, většinou zabere podržet před čumáčkem nějaký vonavý pamlsěk
- ... má škytavku, zejména u mláďat je to normální

Jaké na fretku doma čihá nebezpečí?

Fretce je nezbytné podřídit vybavení bytu. Je zvědavá a vlezle opravdu téměř všude, často i do míst, ze kterých se jí nedokáže sama dostat zpět nebo odkud může spadnout. Samozřejmě je úprava všech místností, do kterých má přístup, aby se nemohla zranit nebo dokonce utéci. Je nutné řádně utěsnit prostory okolo kuchyňské linky, motor chladničky, těsně před zapnutím pračky i myčky se vždy ujistit, že tam nespí nebo něco nezkoumá, dát pozor na otevřená okna i dveře, balkón, horká kamna a žehličky, kelímky od potravin a kosmetiky, čističla, tuby od léků, záchodovou mísu, stoupačky, bytové jádro, některé pokojové rostliny, přehozy a ubrusy, kabelky a tašky (které mohou mít nebezpečný obsah)... Pro fretku je nejbezpečnější, když dobu vaší nepřítomnosti nebo spánku tráví v kleci, volnost v bytě bez dozoru již mnoho z nich zaplatilo životem.

Buďte opatrní při výběru vhodných hraček, některé jsou pro ni nevhodné až nebezpečné. Fretky mohou část hračky (obzvláště ty gumové a latexové) ukousnout, spolknout a ucpat si střevu, což může mít fatální následky. Zamezte kapání vody z napáječky do misky s granulami, plíseň nemusí být na první pohled vidět, ale pro fretku je smrtelně toxická.

Chci si fretku pořídit. Kde a jak?

Nejlépe od chovatele, který fretky odchovává. Mládě od něj pravděpodobně bude mít již základní hygienické návyky, bude uvyklé lidské ruce a nejspíš bude i zdravé. Většinou je možné přijít si chov a matku prohlédnout, takže se můžete sami přesvědčit, jak je o ně postaráno. Správný chovatel vás sice podrobí "výslechu", ale jen proto, aby se ujistil, že mládě bude v dobrých rukou. Do začátku vás vybaví radami a i později se na něj můžete obrátit se žádostí o pomoc, pokud budete v něčem tápat. Rozhodně nedoporučujeme kupovat fretku ve zverimexu, zvířata v nich bývají nemocná, mají svrab, průjem, většinou jsou kousaví a nečistotná. Prodejny zvířat navíc nemívají odborně proškolený personál, takže vám v lepším případě neporadí vůbec, v tom horším dokonce špatně. Prostory a péče v prodejnách a také při dopravě do nich jsou často naprosto nevyhovující, běžné jsou situace, které buď přímo týrání jsou nebo s týráním zvířat hraničí. Koupí jednoho mláděte nezabráníte, aby prázdné místo po "zachráněné" fretce obratem nezaplnila další, a tím vlastně tento koloběh zbytečně podpoříte.

Velmi vhodnou volbou pro začátečníka je nalezenec, tedy některá z mnoha nechtěných a porůznu "ztracených" fretek, které jejich majitelé odložili - často právě v období puberty. Nalezenec, pokud má to štěstí, končí u jiného chovatele nebo v některém z útulků pro fretky, kde jej před jeho předáním novému majiteli "vychovejí". Tato zvířata navíc bývají velmi vděčná za svůj zachráněný život. Ale ať už se rozhodnete pro mládě nebo fretku dospělou, vždy tím získáte přítele, který si už navždy ukradne vaše srdce.

Fretka patří do

- říše: živočichové (*Animalia*)
- kmen: strunatci (*Chordata*)
- třída: savci (*Mammalia*)
- řád: šelmy (*Carnivora*)
- čeleď: lasicovití (*Mustelidae*)
- rod: tchoř (*Mustela*)
- druh: tchoř tmavý (*Mustela putorius*)
- poddruh: fretka domácí (*Putorius putorius furo*)

Vhodné složení krmiva pro fretku

- ✓ 32 - 38 % živočišných bílkovin (mláďata do 6 měsíců více, fretky nad 5 let méně)
- ✓ 18 - 24 % tuku (mláďata do 6 měsíců více, fretky nad 5 let méně)
- ✓ max. 6,5 % popelovin
- ✓ max. 2,5 % vlákniny
- ✓ kvalitní krmiva obsahují vitamíny, minerály a taurin

Vždy sledujte složení na obalech! Ne každé krmivo s obrázkem fretky je vhodné. Krmiva jsou např. často vyráběna z bílkovin rostlinných.

Pokud budete fretce podávat kvalitní granule určené přímo pro fretky, není třeba jí stravu čimkolik dalším "zpestřovat" a doplňovat, obsahují ve správném poměru vše, co fretka potřebuje.

Není vhodné míchat různé druhy granulí, ani příliš často granule střídat - neprospívá to choulostivému fretčímu zažívání.

Nikdy nedávejte nic sladkého, slaneého, okořeněného nebo

vyrobeného z mouky (ani "za odměnu" žádné piškoty, čokoládu, lupínky, pacholík, chleba, rohlíky, uzeniny, šunku, pudink, kravské mléko, vnitřnosti atd.), **velmi tím fretce ubližujete**. Takové "pamlsky" tvoří základ pro vznik nejruznějších zdravotních problémů od zubního kamene až po vážná onemocnění vč. nádorových. Nikdy také **nekrmte fretku psími granulemi**, jejich složení naprosto neodpovídá jejím potřebám.

Vhodné pamlsky za odměnu jsou např.:

- ✓ ovoce nebo zelenina - v omezené míře, ve větším množství způsobí průjem
- ✓ probiotické pasty - zvyšují obranyschopnosti organismu
- ✓ neochucený bílý jogurt s probiotickou kulturou (1-2 lžičky denně)
- ✓ pasty s maltózou - vhodné také jako prevence proti ucpaní střev bezoáry v období línání
- ✓ kvalitní masové (i kočičí) konzervy
- ✓ maso vařené či syrové (**ne vepřové**)
- ✓ vitamínové pasty a oleje - občas a v omezené míře, hrozí předávkování vitamíny - **zejména opatrně s pastou Calo-pet**
- ✓ občas žlutek pro lepší kvalitu srsti (bílek není vhodný)
- ✓ fretčí nebo kočičí "bombóny"

Doporučená očkování a očkovací schémata

Očkejte vždy zcela zdravé zvíře, týden před a po očkování ho chraňte před jakoukoli nákazou a zvýšenou aktivitou (např. procházky)

Psinka

- první v 6. - 8. týdnu
- druhý 3 týdny po prvním, tedy v 9. - 11. týdnu
- třetí 3 týdny po druhém, tedy ve 12. - 14. týdnu
- další přeočkování po roce nebo dvou - podle druhu vakcíny

NIKDY NEOČKUJTE vakcínou CANVAC, je pro fretky smrtelně nebezpečná!

Vzteklina

- první ve 3 - 6 měsících
- přeočkování po roce nebo dvou - podle druhu vakcíny

U fretek starších pěti let, které byly do té doby pravidelně očkovány, zvažte další přeočkování podle zdravotního stavu zvířete - konzultujte se svým veterinářem.

Víte o fretce, že když...

- ... mění mléčný chrup za trvalý, má tou dobou dvě řady zubů?
- ... kvoká jako slepice, je to projev radosti?
- ... syčí jako had, zlobí se, je naštvaná?
- ... rychle mrská ocáskem, loví nebo je rozrušená?
- ... zmodrá, znamená to, že jí raší nová srst? (neplatí u albinů a světlých barev)
- ... samci prohlédnete penis, najdete v něm kost?
- ... jí milujete, není co řešit?

Základní anatomické údaje

- průměrný věk: 5 - 8 let, výjimečně déle
- váha samec: 1 - 2,7 kg
- váha samice: 0,5 - 1,2 kg
- pohlavní zralost: v 5 - 9 měsících
- využití pro chov: do tří let
- období páření: březen - srpen
- délka březosti: 42 dní
- velikost vrhu: 1 - 16 mláďat (váha 6-12 g)
- barva po narození: fretata se rodí holá
- mléčné zuby: 2. - 3. týden
- otevírání očí: 4. - 5. týden
- schopnost slyšet: 4. - 5. týden
- doba kojení (odstav): min. 6, lépe 8 týdnů
- trvalý chrup: od 7. týdne
- tělesná teplota: 37,8 - 40 °C
- dech: 33 - 36 nádechů/min
- srdeční tep: 180 - 250 tepů/min
- stárnout začíná: od 4. roku života

Nejčastější zdravotní problémy a nemoci fretek

Sledujte chování fretky, její chuť k jídlu, vzhled a množství stolice a moči. Pokud je apatická, hubne, zvrací, má průjem nebo se nevyprazdňuje, častěji než obvykle močí a víc pije nebo má krev v moči nebo stolici, **vyhledejte ihned veterinárního lékaře**.

Jedenkrát měsíčně ji zvažte, abyste znali její běžnou hmotnost, pravidelně kontrolujte zuby a uši a nezapomínejte na **preventivní prohlídky** minimálně jednou, lépe však dvakrát ročně.

Cizí předmět v trávicím traktu - ucpaná střeva

Vykousnutý kousek látkového pelíšku, smotky chlupů v období línání (bezoáry), spolknutá část hračky, nevhodná potravina (oříšek) nebo jiný předmět vzpříčený ve střevech způsobí, že se fretka nemůže vyprázdnit nebo zvrací, případně oboje. Jako **první pomoc** podejte větší množství pasty s maltózou, případně lžičku oleje nebo másla. Když se ani tak fretka nevyprázdní, **co nejrychleji navštivte veterináře, fretce hrozí smrt!**

Ztráta srsti

Ztráta srsti může mít různé příčiny a vždy je potřeba vyšetření u veterináře. K nejčastějším příčinám patří hormonální obtíže (*hyperadrenokorticismus*, u samic také *hyperestrogenismus*) nebo kožní onemocnění. Olysání ocasu v letních měsících je běžné, stejně tak na jaře výměna zimní srsti za letní.

Dlouhé říje

Samci - říje od jara do podzimu je normální, nepůsobí obtíže. Samice - **pokud říje trvá déle než měsíc, jsou v ohrožení života!** Vysoká hladina hormonů narušuje krvetvorbu a příznaky jsou: ztráta srsti, apatie, nechutenství, hubnutí, bledé sliznice. Říji je možné ukončit nakrytím nebo hormonální injekcí. Pokud se potíže se říjemi opakují, je **vhodná kastrace**.

Virózy

Fretky jsou velmi citlivé vůči lidským virům dýchacích cest a mohou se jimi snadno nakazit. Hrozí i další komplikace, např. zápal plic, proto v případě pochybností vyhledejte veterináře!

ECE (Epizootická katarální enteritida)

ECE je velmi nakažlivý (až 100 %) virový zánět střev. K typickým příznakům patří zvracení (často jen „voda“), za dalších 4 - 6 hodin žlutý až zelený, páchnoucí hlenovitý průjem. Fretky nemají chuť k jídlu, jsou apatické, průjmy mohou způsobit těžký úbytek váhy a dehydrataci vedoucí až ke smrti zvířete. Při opakovaném zvracení a průjmu **okamžitě vyhledejte veterinárního lékaře!**

Zubní kámen

Nejčastěji se v podobě tmavších skvrn usazuje na trháčích. Pokud se včas neodstraní, může vyvolat záněty dásní a postupně i ztrátu zubu, nechutenství atd. Zubní kámen nepodceňujte, záněty dásní mohou vést až k onemocnění srdce.

Ušní svrab (prašivina)

Onemocnění vyvolává drobný roztoč. Projevuje se zvýšenou tvorbou ušního mazu a svěděním. Zvýšená tvorba mazu sama o sobě není důkazem přítomnosti roztočů - tu potvrdí mikroskopické vyšetření. Neléčený ušní svrab může vést k ušním zánětům, proto jej nepodceňujte a při podezření navštivte veterináře.

Informace o dalších onemocněních, jako je např. ▫ Insulinom (nádor slinivky břišní) ▫ Hyperadrenokorticismus (onemocnění kůry nadledvin) ▫ Gastroenteritida (akutní zánět žaludku a střev) ▫ Zánět análních žláz ▫ naleznete na webových stránkách KCHPF.

